

Agnieszka
i Mariusz
Tabor

STRAZACY
nie tylko
leją wodę,

W
CHRZĄSTOWICACH
STRAZACY WRAZ
Z MIESZKAŃCAMI
dbają
o rzekę,
O LOKALNE ŹRÓDKA
I ZASOBY WODNE,
RETENCJONUJĄ WODĘ
I REALIZUJĄ SZEREG DZIAKAŃ
proekologicznych

myślimy globalnie,
działamy lokalnie

NASZA
Biała
Przemsza
To NASZE
dziedzictwo
natury,
kultury,
tradycji.
WSZYSTKO
ZACZĘŁO SIĘ
OD RZEKI...

Zdrowa
rzeka

-eko-
MAŁOPOLSKA
dla KLIMATU

NFOŚiGW

Retencja wody i gospodarowanie nią w sposób oszczędny w skali gmin

Spotkanie z doradcami ds. klimatu i środowiska

Zabierzów, 11 lipca 2024 r.

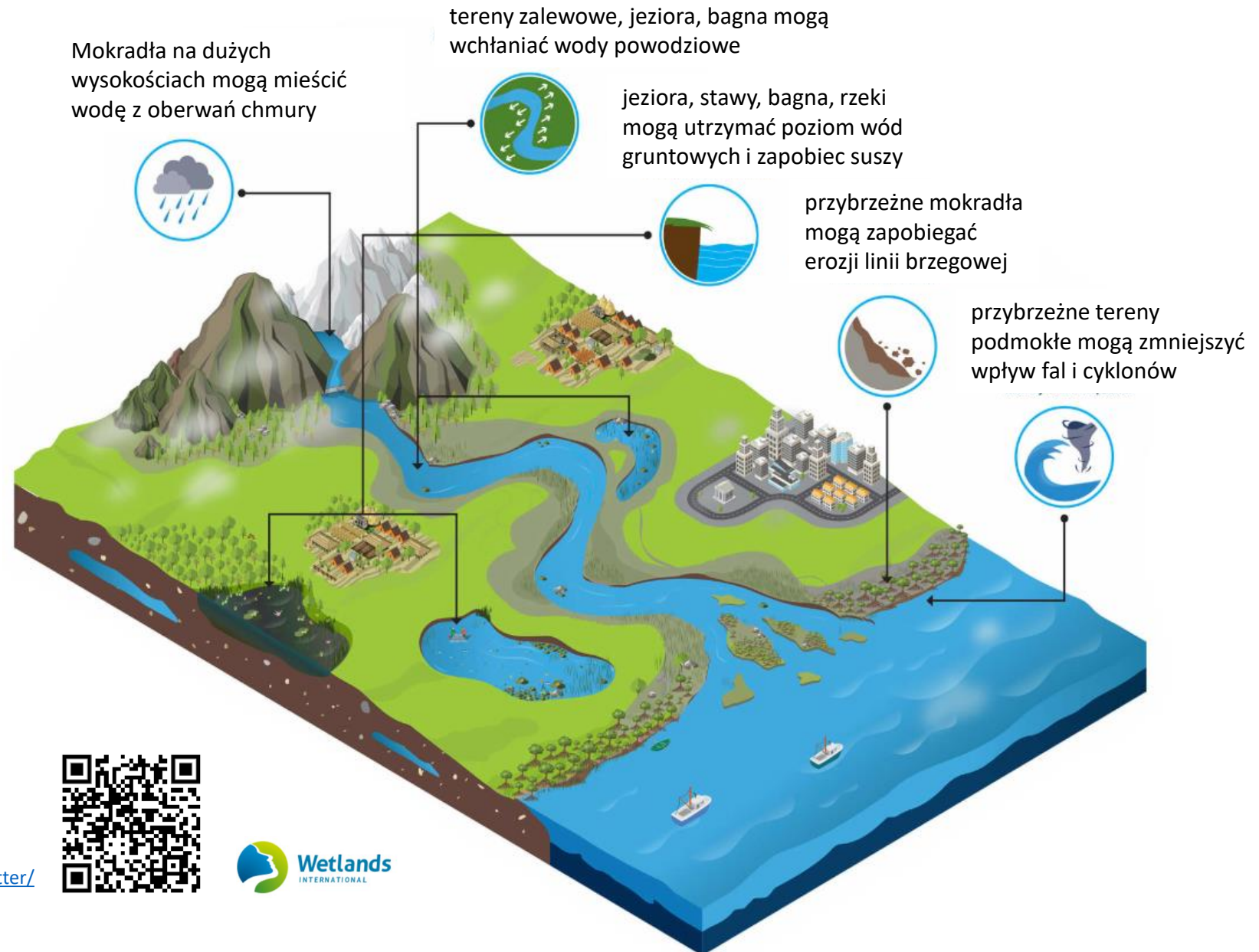
dr inż. Ilona Biedroń

Fundacja Zdrowa Rzeka

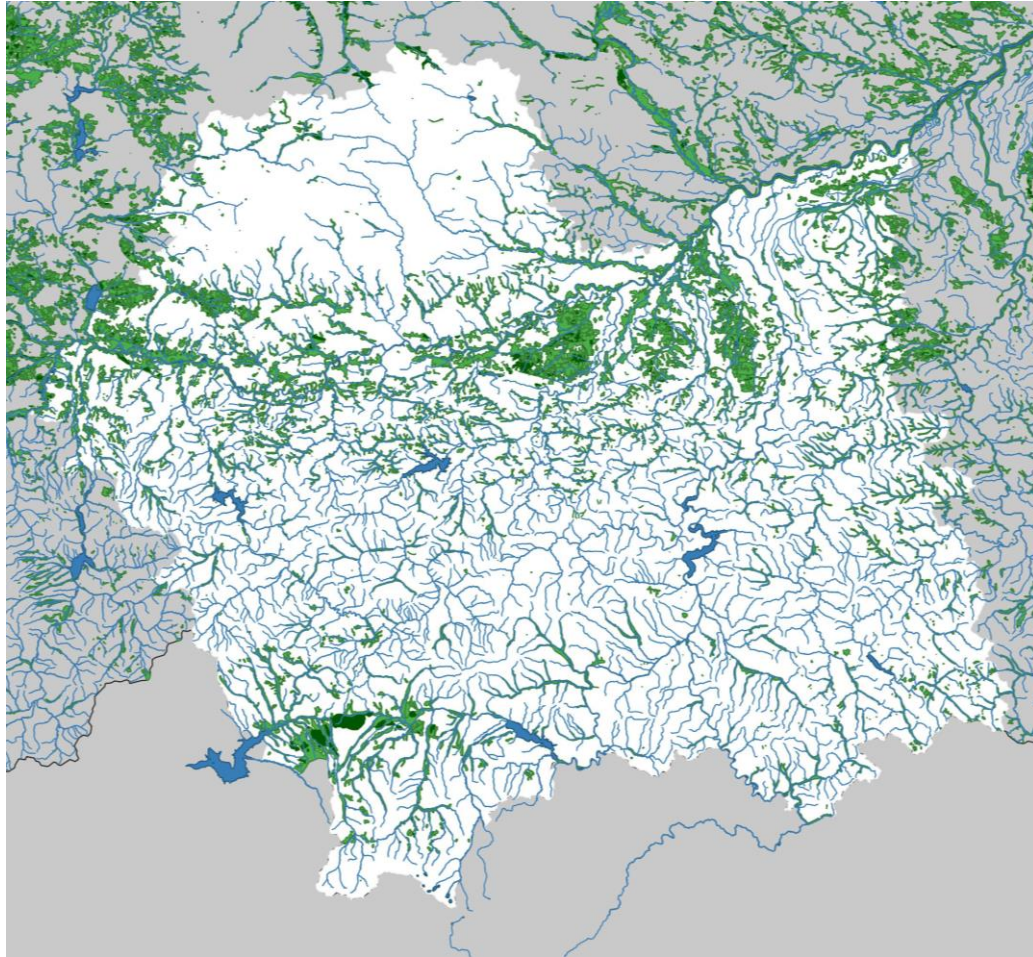
Zeskanuj kod aby posłuchać rozmowy o dlaczego Strażacy z OSP w Chrzastowicach nie tylko leją wodę, ale o nią dbają

Mokradła ekosystemy stworzone do retencji wody

Mokradła – rzeki i ich mokre doliny, jeziora i wszystko co naturalnie powinno być mokre

Wody powierzchniowe i obszary podmokłe w Małopolsce

Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (MPHP10) oraz Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (Projekt Strategii ochrony obszarów wodno-błotnych w Polsce na lata 2022-2032)

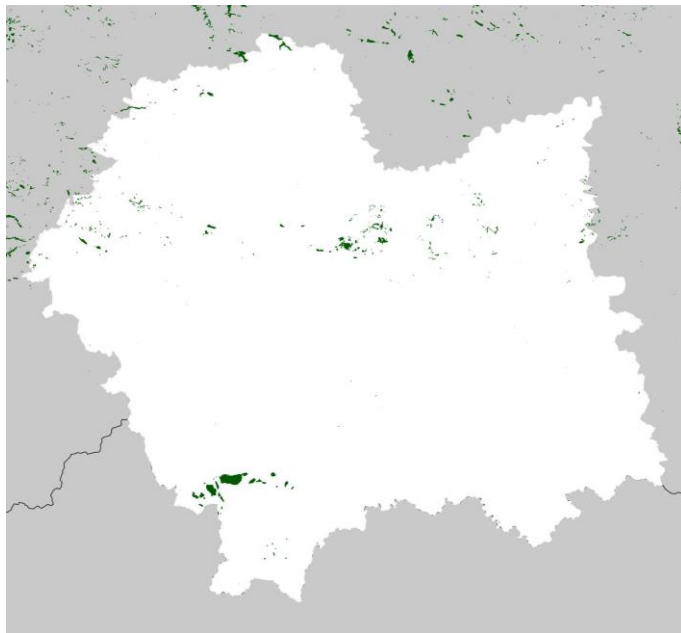
Źródło: <https://greifswaldmoor.de/informationmaterial.html>

Przekształcenie torfowisk to utrata wody i ocieplenie klimatu

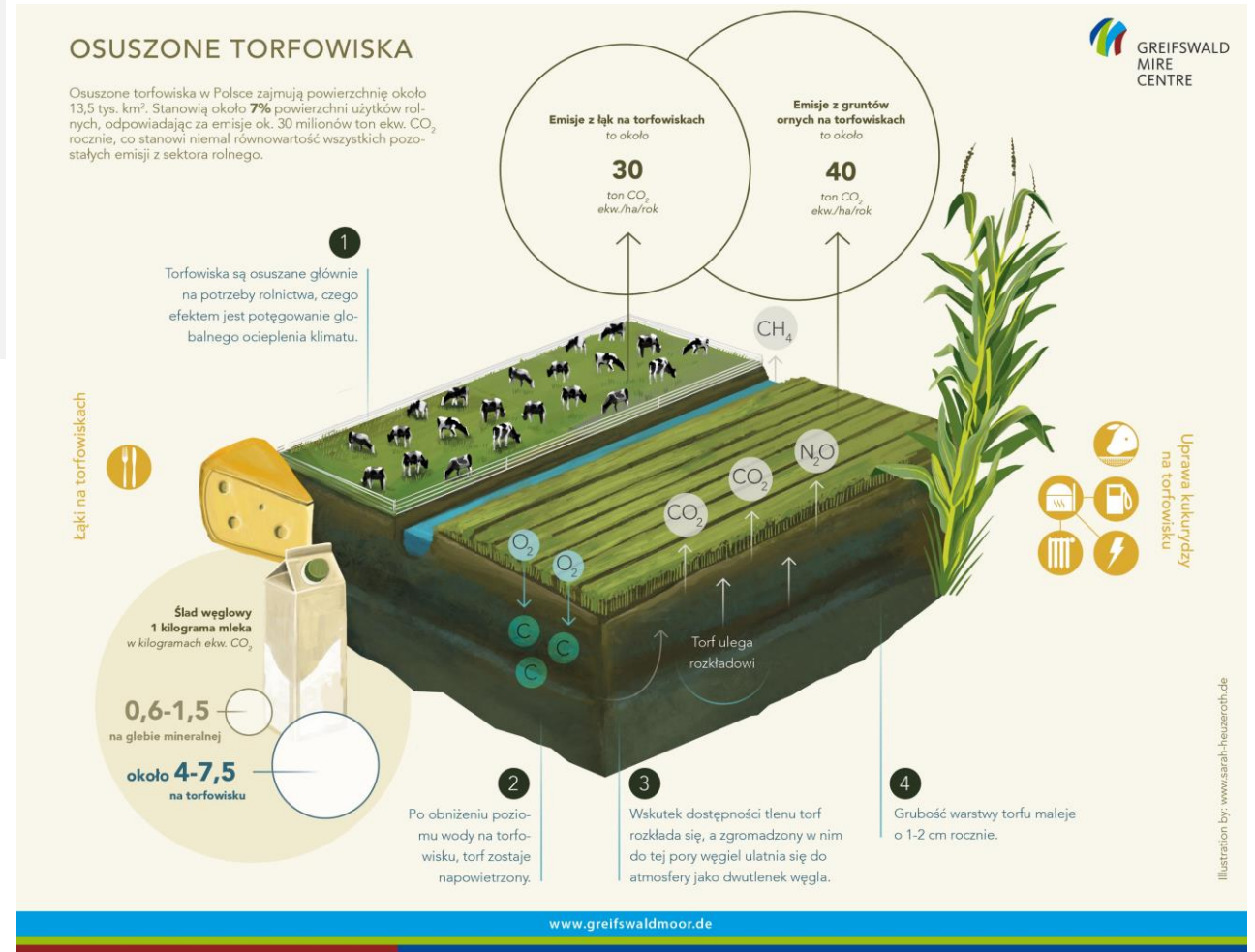

Zeskanuj kod aby obejrzeć materiał Fundacji Stocznia z projektu „Bez lania wody” opisujący projekt Sebastiana z OSP w Hażlachu

Torfowiska w Małopolsce

Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (Projekt Strategii ochrony obszarów wodno-błotnych w Polsce na lata 2022-2032) oraz BDOT

Źródło: <https://greifswaldmoor.de/informationsmaterial.html>

Rola mokradeł w krajobrazie

Źródło: <http://rzekikarpackie.fwie.pl/wp-content/uploads/2017/12/lososina4.pdf>;
https://ochronaprzyrody.gdos.gov.pl/files/artykuly/5450/WWD_2019_Broszura_icon_1.pdf

ZAOPATRZENIE

- woda do picia, dla przemysłu, dla rolnictwa i produkcji leśnej,
- energetyka wodna,
- piasek i żwir,
- drewno,
- rolnictwo na terasach przyrzecznych
- gospodarstwa rybackie,
- torf dla ogrodnictwa.

REGULACJA I WSPOMAGANIE

- klimat – akumulacja węgla (C),
- samooczyszczanie wód,
- obieg wody – retencja powodziowa, łagodzenie susz.

KULTURA

- polowania,
- wędkarstwo muchowe,
- turystyka (spływy kajakowe, piesze wędrowki, wypoczynek nad wodą);
- piękno krajobrazu (sztuka, duchowość, kondycja psychiczna).

Rzeka to coś więcej niż tylko koryto

IWONA
WAGNER

DAJCIE MI
PRZESTRZEŃ,
DAJCIE MI

Zdrowa
rzeka

PODCAST

wolności

O RZEKACH MŌWI SIĘ
ZA BARDZO
KATASTROFICZNIE,
BO MŌWI SIĘ
O RZEKACH ALBO
JAK JEST **POWŌDŹ**,
ALBO JAK JEST
SUSZA I RZEKA
WYSCHŁA, ALBO
JAK SĄ TE
ŹNIĘTE RYBY.

ZDEJMIJCIE
ZE MNIĘ
TE OKOWY,
WYJMIJCIE
MNIĘ Z TYCH
GORSETŌW

RZEKA
TO COŚ
WIĘCEJ
NIŻ
TYLKO

koryto

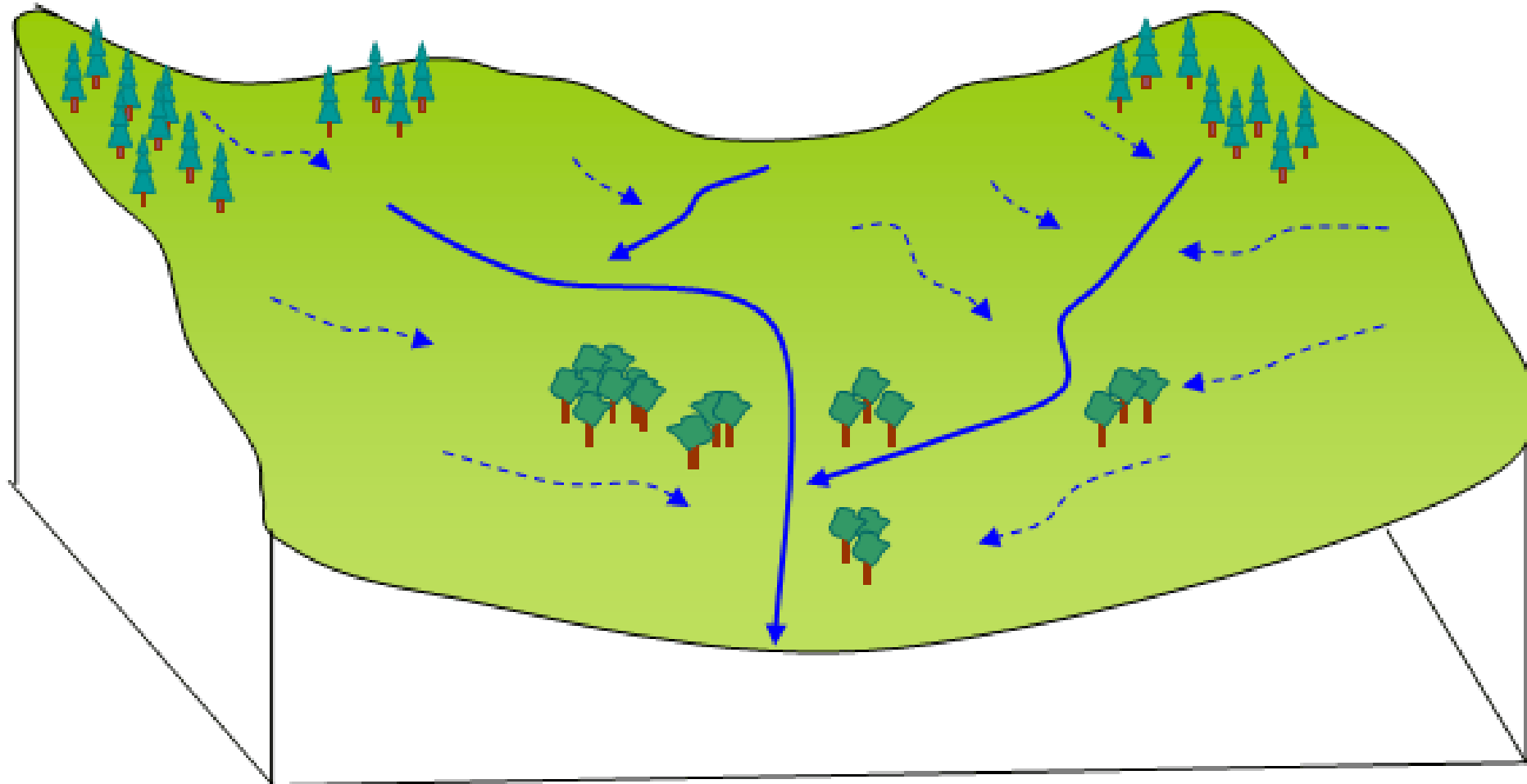

WWW.HEKTARYDLANATURY.PL

Zeskanuj kod by odsłuchać podcast z prof. Iwoną Wagner:
Rzeka i dolina to jedno

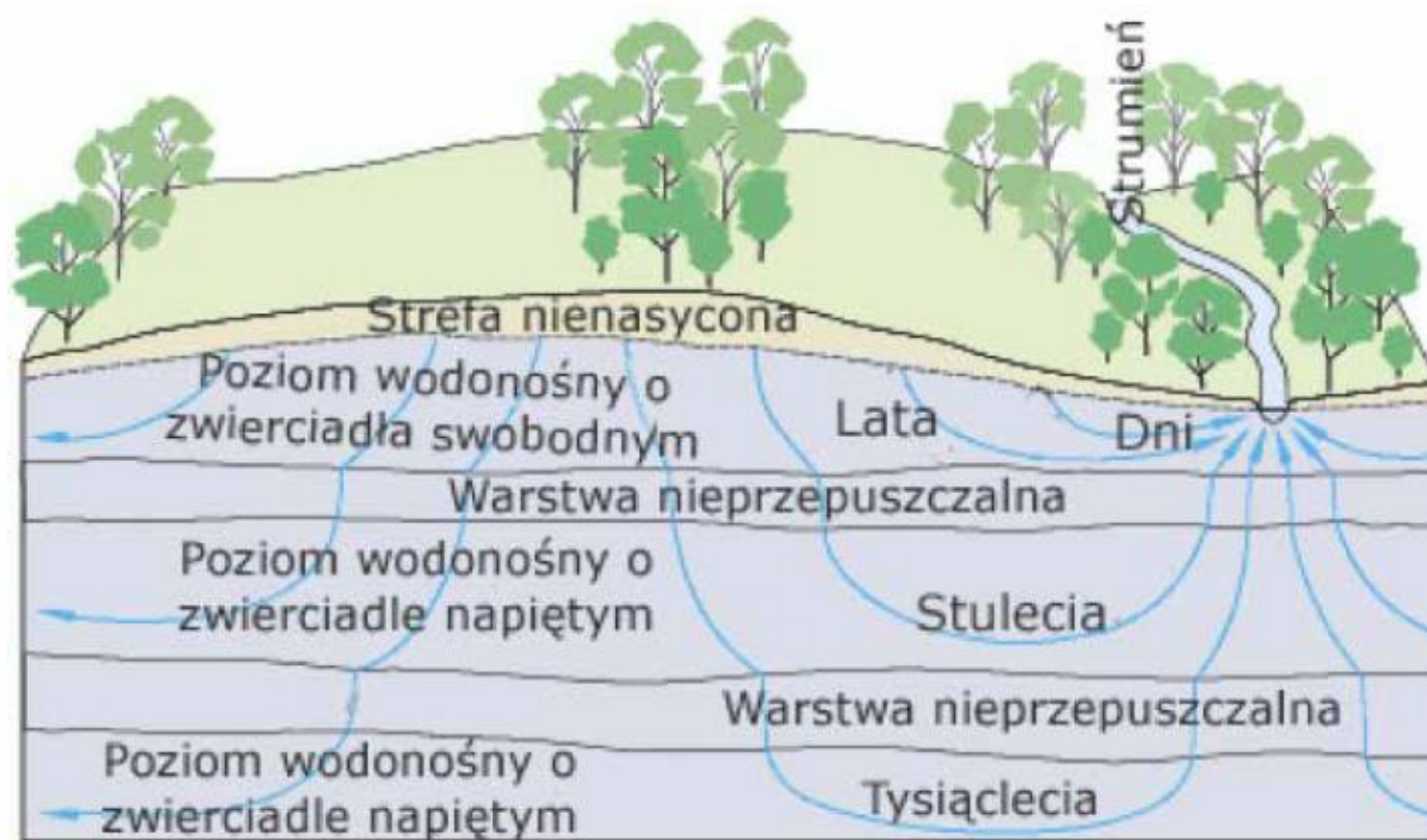
Zlewnia rzeczna – czyli **krajobraz**

źródło grafiki

Zasilanie rzeki wodami podziemnymi

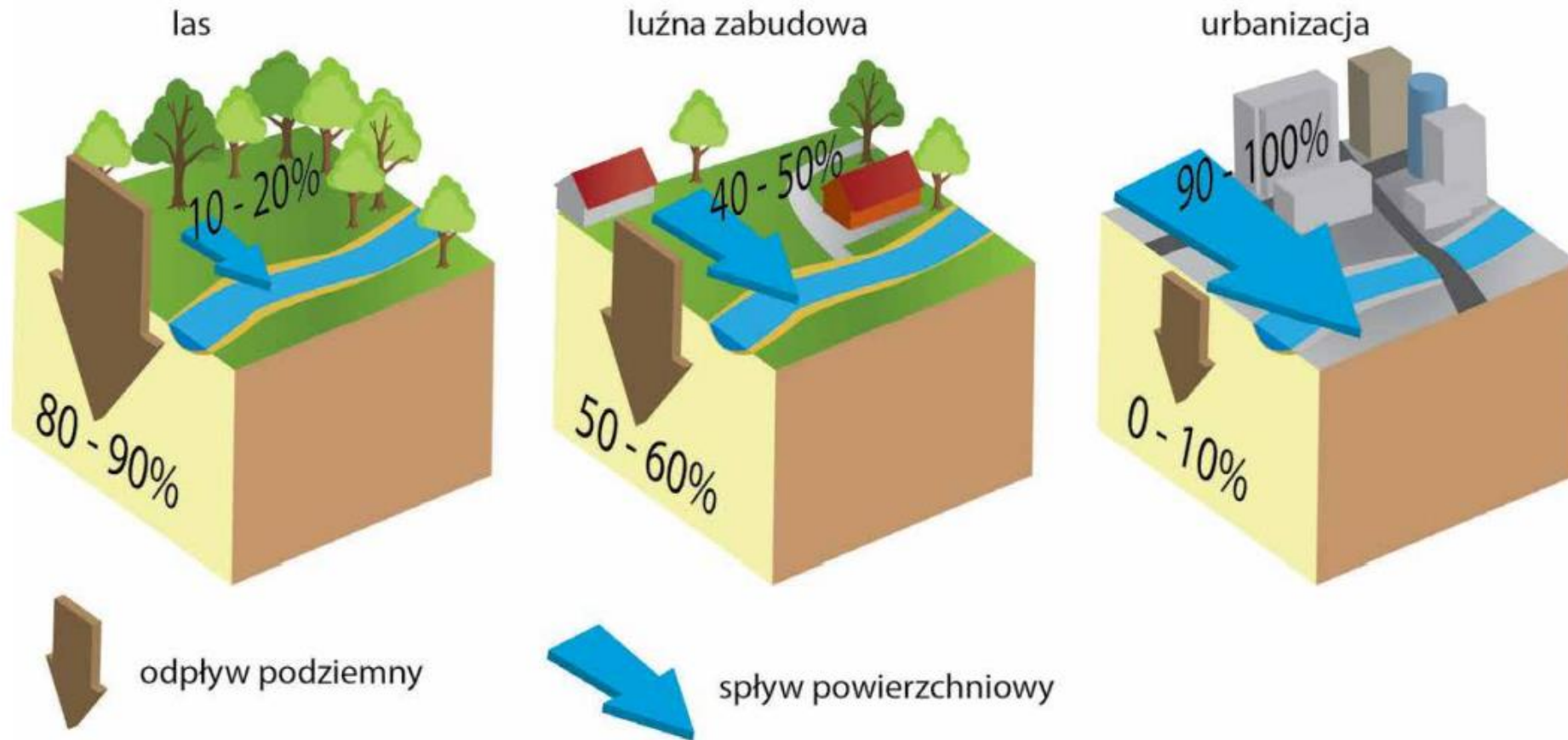

źródło grafiki

Człowiek wpływa na drogę kropli wody

źródło grafiki

Czym zatem jest rzeka?

link do prezentacji

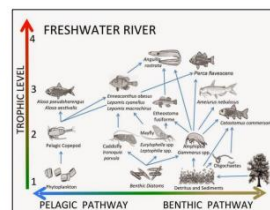
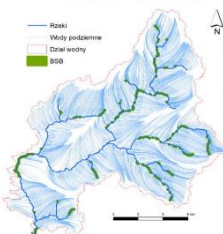
Koncepcja funkcjonalnego połączenia rzek Drzewiczki, Wąglanki i ich dolin z przestrzenią publiczną Opoczna

ZLEWNIA

DOLINA

KORYTO

BIOCENOZA

Każdy jest znad rzeki

P:

Zeskanuj kod by odsłuchać podcast z prof. Robertem Czerniawskim:
Rzeka to nie tylko „odcinek wody płynącej dłuższy niż szerszy”

ROBERT CZERNIAWSKI

NIEZALEZNIE OD TEGO CZY
NAD RZEKĄ ZBIERAJĄ SIĘ
aktywiści, KTÓRZY
CHCĄ ODSUNĄĆ WSZELKIE

DZIAŁANIA

LUDZKIE
OD TEJ RZEKI

CZY OSOBY, KTÓRE CHCĄ JĄ
CAŁKOWICIE PRZEBUDOWAĆ -
- TO ANI JEDNA,
ANI DRUGA STRONA

NIE MOŻE
TEGO ROBIĆ

RZĘKA JEST SUPERORGANIZMEM
I TO JEST

eko
system

KTÓRY
NIE POTRZEBUJE
ŻADNYCH DZIAŁAŃ
NAPRAWCZYCH
JEŻELI ZNAJDUJE SIĘ
W DOBRYM STANIE

Zdrowa
rzeka
PODCAST

PAMIĘTAJMY,
ZE MY JAKO
CZŁOWIEK TEŻ

jestemy
częścią
przyrody

MY TEŻ MUSIMY
Z TEJ PRZYRODY
KORZYSTAĆ

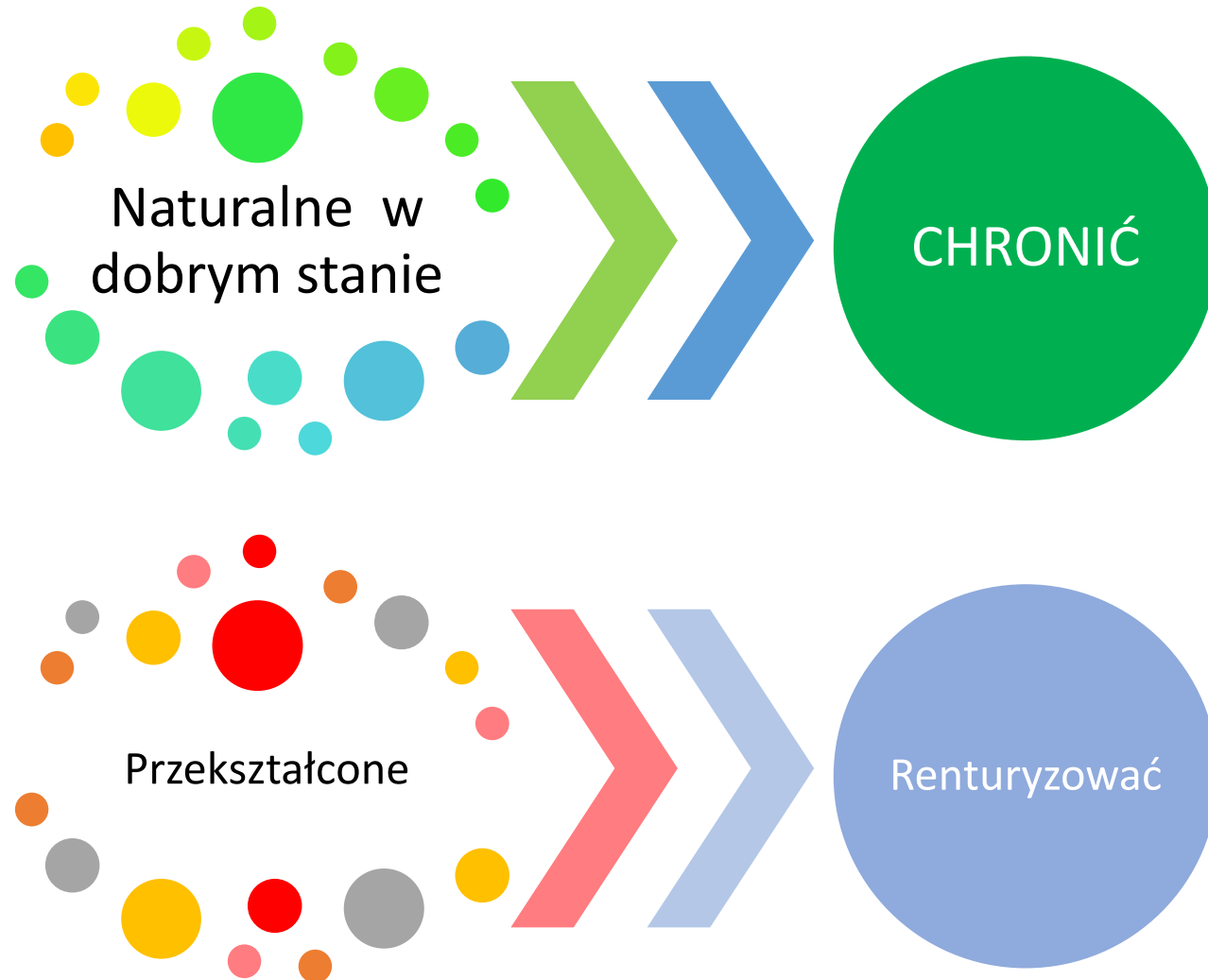

WWW.HEKTARYDLANATURY.PL

MAGDA
RYSUJE

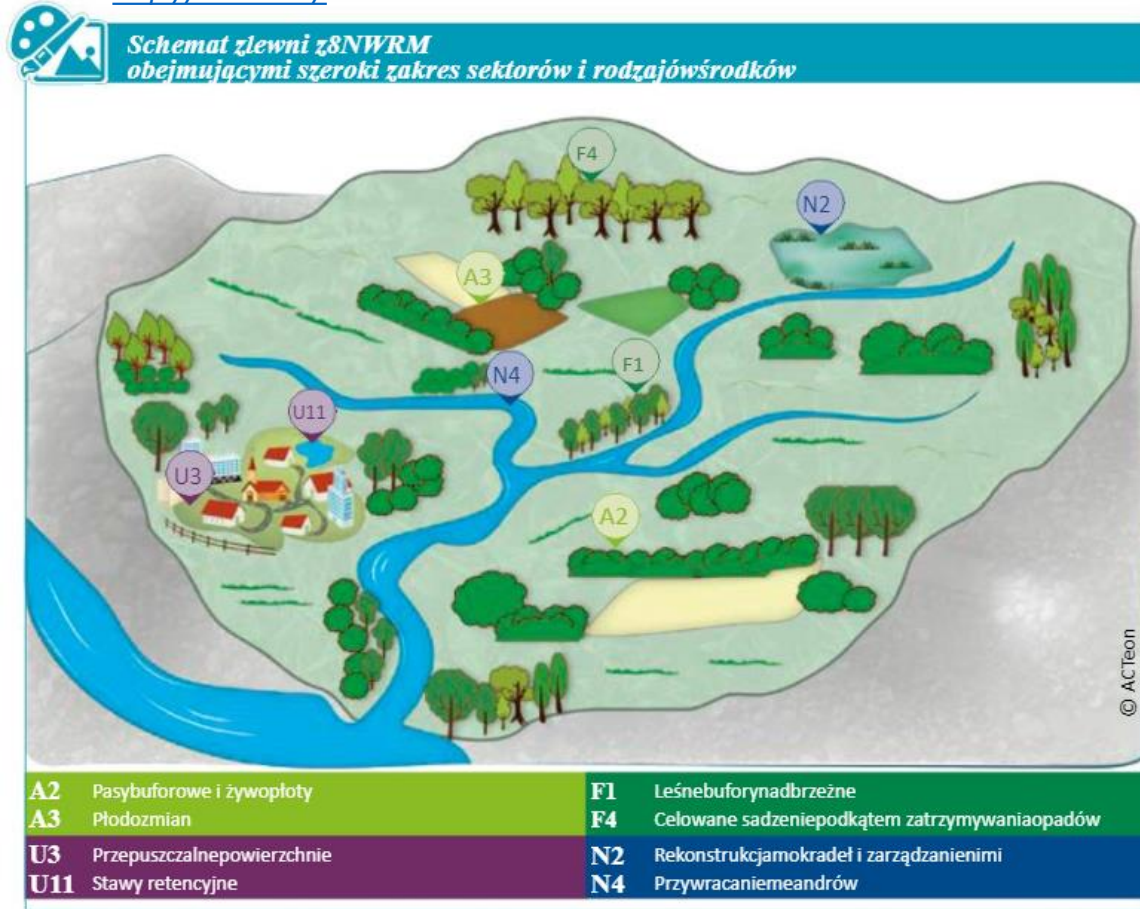
Jak powinniśmy traktować mokradła?

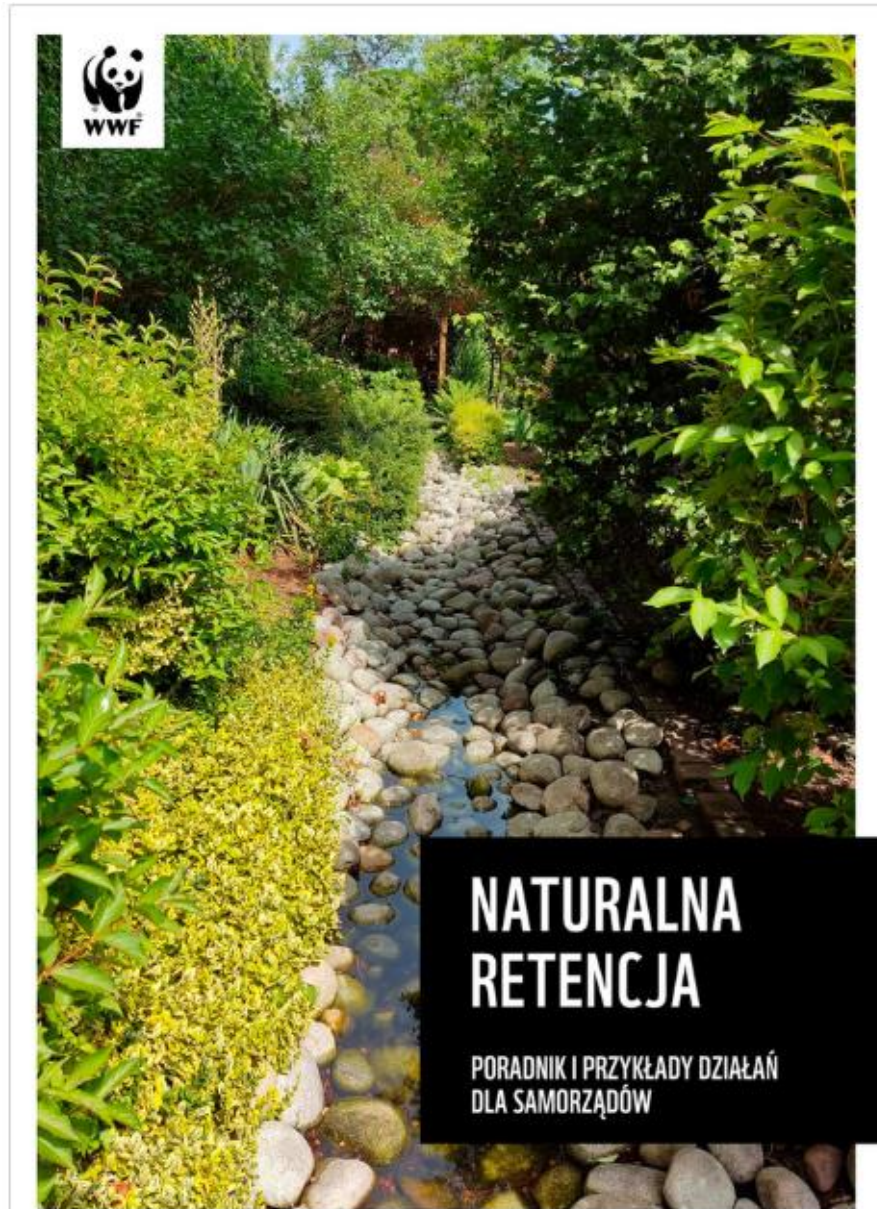
Zadbajmy o naturalną retencję

Źródło: <http://nwrn.eu/>

<https://www.wwf.pl/naturalna-retencja-poradnik>

Skuteczność działań z zakresu naturalnej retencji

KORZYŚCI STOSOWANIA DZIAŁAŃ:

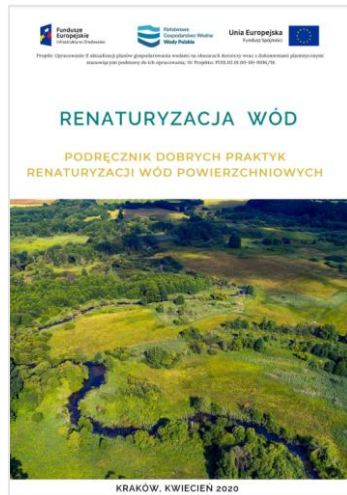
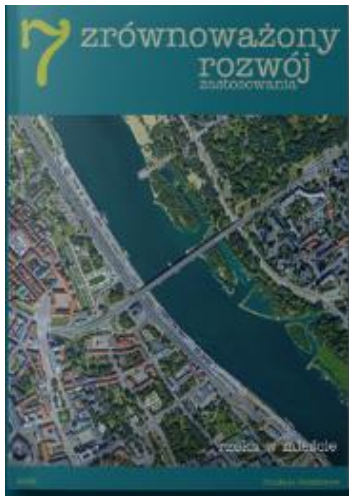
	SPOWALNIANIE ODPIĘWU I GROMADZENIE WODY		OGRANICZENIE ODPIĘWU		ZMIANY KLIMATYCZNE		
	Gromadzenie i spowalnienie odpływu	Gromadzenie i spowalnienie przepływu w rzekach	Wzrost ewaporacji	Zwiększenie infiltracji i/lub zasilań wód podziemnych	Zwiększenie retencji glebowej	Zwiększenie opadu	Zmniejszenie temperatury powietrza i/lub zatrzymanie CO ₂
Zielone dachy	średnie	brak	wysokie	brak	brak	brak	brak
Zbieranie wody deszczowej	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Powierzchnie przepuszczalne	brak	brak	brak	średnie	brak	brak	brak
Rowy odwadniające	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Kanały i strumienie	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Pasy filtrujące	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Studnie chłonne	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Rowy infiltracyjne	brak	brak	brak	wysokie	brak	brak	brak
Ogrody deszczowe	brak	brak	wysokie	brak	brak	brak	brak
Zbiorniki zatrzymujące	wysokie	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Stawy retencyjne	wysokie	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Zbiorniki infiltracyjne	wysokie	brak	brak	wysokie	brak	brak	brak

	SPOWALNIANIE ODPIĘWU I GROMADZENIE WODY		OGRANICZENIE ODPIĘWU		ZMIANY KLIMATYCZNE		
	Gromadzenie i spowalnienie odpływu	Gromadzenie i spowalnienie przepływu w rzekach	Wzrost ewaporacji	Zwiększenie infiltracji i/lub zasilań wód podziemnych	Zwiększenie retencji glebowej	Zwiększenie opadu	Zmniejszenie temperatury powietrza i/lub zatrzymanie CO ₂
Zbiorniki i stawy	wysokie	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Przywracanie i właściwe zarządzanie terenami bagiennymi	wysokie	brak	brak	brak	brak	brak	wysokie
Przywracanie i właściwe zarządzanie terenami zalewowymi	wysokie	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Inicjacja meandryzacji cieków	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Przywracanie naturalnej struktury koryta	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Przywracanie i właściwe zarządzanie sezonowym charakterem przepływów w rzekach	wysokie	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Odtwarzanie starorzeczy	wysokie	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Przywrócenie naturalnej struktury koryt rzecznych	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Bliskie naturze umocnienia brzegów	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Usuwanie zabudowy podłużnej	brak	wysokie	brak	brak	brak	brak	brak
Rewitalizacja i renaturyzacja jezior	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak
Przywracanie naturalnej infiltracji do wód gruntowych	brak	brak	brak	wysokie	brak	brak	brak
Renaturyzacja polderów	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak

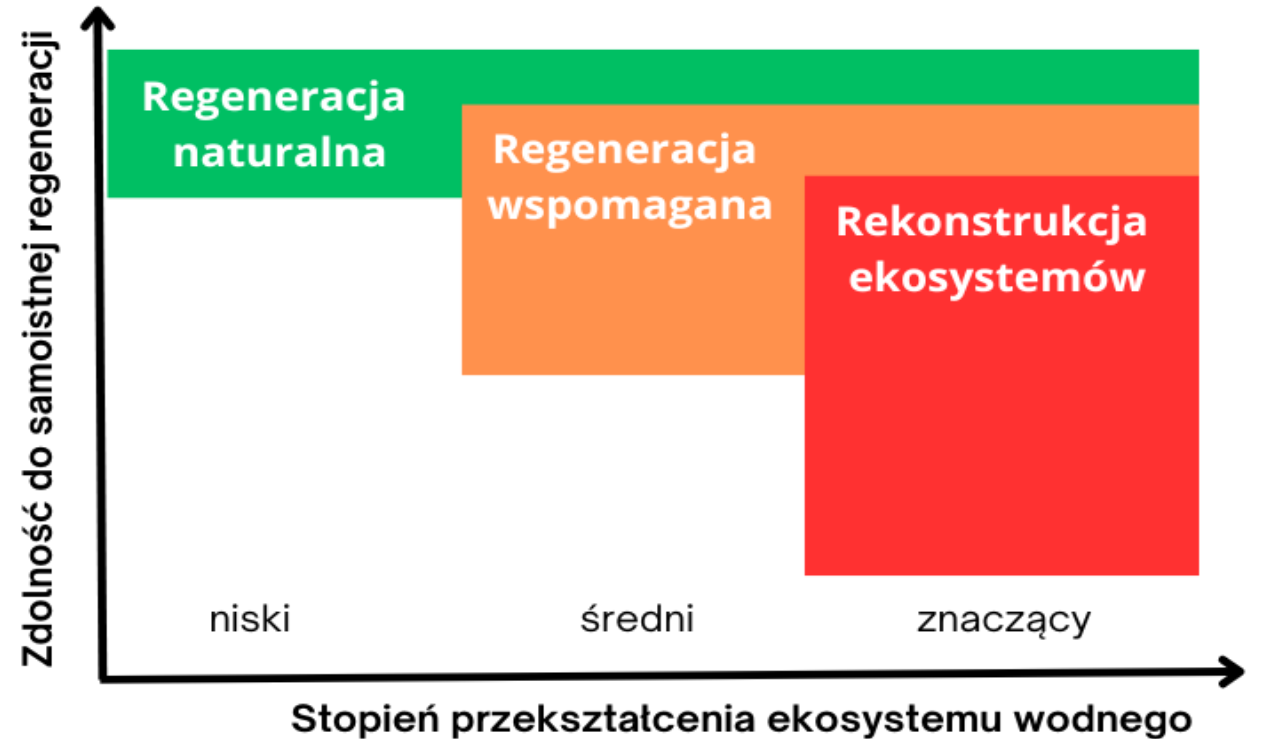
Źródło: <https://www.wwf.pl/naturalna-retencja-poradnik> bazujące na: <http://nwrn.eu/catalogue-nwrn/benefit-tables>

Sposób na powrót rzek do zdrowia

Renaturyzacja - działanie wspomagające odtworzenie stanu ekosystemu lub procesów przyrodniczych zachodzących w ekosystemie, który został zdegradowany, uszkodzony lub zniszczony.

Zeskanuj kod by pobrać publikację

Korzyści ze zdrowych rzek

20-30 m strefy buforowej pozwala zatrzymać 50-70% zanieczyszczeń!

Levels	Photo Depicting a Given Riverbed Type	Icon Representing a Given Riverbed Type	Explanation: Potential for Supporting of		
			Riverine Water Purification	High Biodiversity	Water Retention Upstream and Flood Defense Downstream
Regulated straightened riverbed			— Very low	— Very low	— Very low
Regulated curvy riverbed			 Medium	 Medium	 Medium
Naturally meandering riverbed			 High	 High	 High

Giergiczny M. i inn, 2021. *Re-meander, rewet, rewild!*
Overwhelming public support for restoration of small rivers in the three Baltic Sea basin countries
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/rec.13575>

**IT'S THE BASIS OF
UPSTREAM-DOWNSTREAM SOLIDARITY**

**ISSUES AND STRUCTURES MANAGED FOR
EACH CATCHMENT THAT WILL HELP MAKE
INFORMED DECISIONS**

Zeskanuj kod by obejrzeć film jak
w skali zlewni działa rzeka podczas powodzi

Rzeki zaplanowane do renaturyzacji

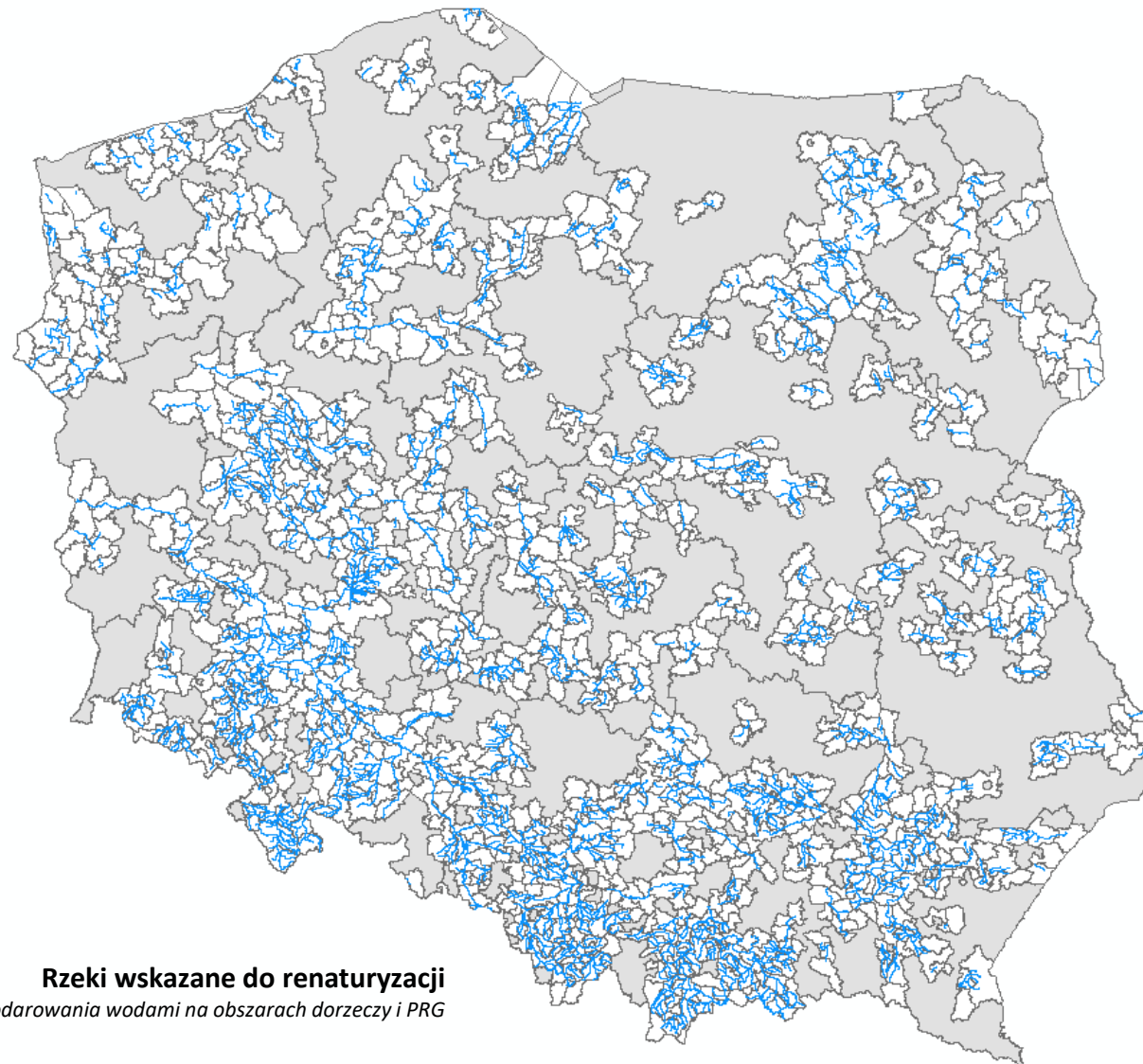

505 rzek

wskazanych do renaturyzacji do końca 2027 r.

1 180 gmin

przez które przepływają te rzeki

Rzeki wskazane do renaturyzacji

Opracowanie Fundacja Zdrowa Rzeka, na podstawie drugich aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy i PRG

Wejdź na: <https://www.apgw.gov.pl/> i sprawdź cele i plany dla Twojej rzeki.

Korzystaj z HYDROPORTALu (<https://isok.gov.pl/hydroportal.html>), aby dowiedzieć się więcej o zagrożeniach związanych z wodą.

Sukces ochrony i renaturyzacji opiera się na **współtworzeniu**

Co-creation - łączenie partnerów o różnym poziomie wiedzy i doświadczenia w celu budowania wspólnego zrozumienia lokalnych wartości i potrzeb oraz wspólnego i proaktywnego projektowania i wdrażania projektu.

Dziękuję za uwagę

Ilona Biedroń

ibiedron@zdrowarzeka.pl

Podcast Zdrowa rzeka

Dla każdego, kto chce zrozumieć, dlaczego rzeki powinny być zdrowe.

Dla tych, co decydują o przyszłości rzek.

Dla miłośników rzek, którzy chcą tym uczuciem dzielić się z innymi!

Rozmowy do wysłuchania na <https://zdrowarzeka.pl/> i Spotify

